

Postbus 5050

NL-3502 JB Utrecht

+31 30 87 820 87

www.AeQui.nl

info@AeQui.nl

Bacheloropleiding Sociaal Juridische Dienstverlening

Hogeschool Leiden

Adviesrapport van de beoordeling bestaande opleiding
5-6 februari 2025

Colofon

Instelling en opleiding

Hogeschool Leiden

Leiden

Instellingstoets Kwaliteitszorg: ja

Opleiding: bachelor Sociaal Juridische Dienstverlening

Locatie: Leiden

Variant: Voltijd

ISAT-nummer: 34641

Visitatiepanel

Dylan Vianen, voorzitter

Petra Weggemans, deskundige

Martin Blaakman, deskundige

Lisette Sinnige, student-lid

Carlijn Braam, secretaris

AeQui Nederland

Postbus 5050

3502 JB Utrecht

www.AeQui.nl

Samenvatting

Op 5 en 6 februari 2025 is de bacheloropleiding Sociaal Juridische Dienstverlening van Hogeschool Leiden gevisiteerd. Het totaaloordeel van het panel is **positief**. De voltijdse vierjarige opleiding (240 EC) beoogt studenten op te leiden tot 'Leidse SJD'ers'. Dit zijn breed en praktisch opgeleide, betrokken en bewuste professionals op sociaaljuridisch gebied die op een verbindende wijze oplossingen zoeken voor de vraagstukken van hun cliënten. Kenmerkend voor de opleiding zijn de kleinschaligheid, de combinatie van sociaalwetenschappelijke, juridische en communicatieve kennis en vaardigheden en het ontwikkelingsgerichte onderwijs.

Beoogde leerresultaten

De opleiding SJD heeft de landelijk vastgestelde competenties aangevuld met specifiek Leidse accenten, zoals professionele ontwikkeling. Het panel is positief over de sterke profilering van de opleiding, met de integrale benadering van juridische, sociaalwetenschappelijke en communicatieve competenties en de duidelijk aanwezige praktijk- en ontwikkelingsgerichte focus. Het constateert dat het eigen profiel van de opleiding maakt dat veel studenten heel bewust voor de Leidse SJD-opleiding kiezen. Het panel is van oordeel dat de beoogde leerresultaten van de opleiding op hbo-bachelorniveau zijn en aansluiten bij landelijke ontwikkelingen vanuit het beroepenveld en het vakgebied.

Het panel stelt daarmee vast dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Onderwijsleeromgeving

Het panel is zeer te spreken over de goed opgezette en studentgerichte leeromgeving. De commissie constateert dat het curriculum de Leidse profilering weerspiegelt en een duidelijke samenhang vertoont met de beoogde eindcompetenties. De praktijkgerichte insteek en het portfolio-onderwijs zijn stevig verankerd in de opleiding. De sterke verbinding van de opleiding met de beroepspraktijk laat zich terug-

zien in de vele praktijkcasussen, stages, gastcolleges en actuele casuïstiek, alsook via specifieke opleidingsonderdelen als Leren met de Stad. Waardering is er ook voor de niet aflatende inzet op onderwijsontwikkeling van het professionele en gedreven team. Het panel ziet de grote studentbetrokkenheid als een overtuigende sterkte van de opleiding. Het schept een hechte leergemeenschap met een veilig leerklimaat waarin studenten zich gehoord voelen en eigenaarschap kunnen opnemen. Het panel onderschrijft ook de verbeterslag die is gemaakt in de feedback die studenten ontvangen.

Het panel stelt daarmee vast dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Toetsing

Het toetsingsproces van de opleiding laat een goede inrichting zien die valide en betrouwbare beoordeling mogelijk maakt. De toetsvormen, met de nadruk op portfolio-beoordelingen en feedback, sluiten goed aan bij de leerdoelen en dragen bij aan de professionele ontwikkeling van studenten. De ontwikkeling richting programmatisch toetsen past volgens het panel bij het ontwikkelingsgerichte onderwijs en de ontwikkeling naar holistisch toetsen. Het panel moedigt de opleiding aan om na de opgedane ervaringen met de pilot verder te experimen-

teren met programmatisch toetsen en hierbij in het oog te houden wat er al goed loopt. De examencommissie heeft een goed zicht op de toetsing in de opleiding en borgt de toetskwaliteit op adequate wijze – hierin is volgens het panel grote vooruitgang geboekt in de afgelopen jaren.

Het panel stelt daarmee vast dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

Het eindwerk van de opleiding omvat een stage, een onderzoek en het onderdeel professionele ontwikkeling, waarbij de stage en het onderzoek uitmonden in bruikbare beroepsproducten. Het panel is van oordeel dat de beoogde leerresultaten gerealiseerd worden. Het vindt de eindwerken van een goed niveau. De opleiding slaagt erin om volwaardige SJD'ers met lef en zelfvertrouwen af te leveren die beschikken over de vereiste beroepscompetenties en die een meerwaarde hebben voor het werkveld. Het panel waardeert de vernieuwing in het afstudeertraject die de opleiding voorstaat en de duidelijke lijn naar het afstuderen. Daarnaast is het panel positief over de (informele) binding van alumni met de opleiding.

Het panel stelt daarmee vast dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Alle standaarden van het NVAO kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft het panel een [positief advies](#) inzake accreditatie van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening.

Namens het voltallige visitatiepanel,
Utrecht, april 2025

Dylan Vianen
Voorzitter

Aanbevelingen en suggesties

Met het oog op de toekomst doet het panel de volgende aanbevelingen:

- Scherp de competentie professionele ontwikkeling verder aan, mede in het licht van de nieuwe competentie waardenbewust handelen en geef het als afstudeerdeel meer reliëf door scherper te definiëren wat ermee wordt beoogd en kies hierbij een passende afstudeervorm;
- Bevorder de feedbackcultuur onder studenten, met name in jaar 1 en 2, en geef vanuit de opleiding systematischer feedback op feedback van studenten;
- Houd de werkdruk van docenten in het oog en voer hier regie op door prioriteiten te stellen;
- Besteed verdere aandacht aan verbetering van de randvoorwaarden van het onderwijs (o.a. digitale leeromgeving, hybride onderwijs, herkansingsbeleid);
- Betrek de feedback van studenten (via een brede evaluatie van de pilot programmatisch toetsen) bij de verdere ontwikkeling van toetsing in de opleiding en zoek hierbij naar een balans tussen portfoliotoetsing en programmatisch toetsen;
- Richt de kalibratie rond toetsing systematischer in.

Voor de verdere doorontwikkeling geeft het panel volgende suggestie ter overweging:

- Versterk de samenwerking met lectoraten en het nieuwe Kenniscentrum Toegepaste Brede Welvaart.

Carlijn Braam
Secretaris

Inleiding

Profiel

Hogeschool Leiden omvat vijf faculteiten die samen 27 bacheloropleidingen, 6 masteropleidingen en 2 associate degrees verzorgen op de campus in het Leiden Bio Science Park. Aan de hogeschool studeren ruim 12.000 studenten. Hogeschool Leiden kent vijf kenniscentra: Toegepaste Brede Welvaart, Leiden Centre for Applied Bioscience, Professionaliseren door Onderwijspedagogisch Praktijkonderzoek, Samen Redzaam en Vitaliteit en Eigen Regie. Deze richten zich op de thema's Gezondheid en welzijn, Onderwijs, Veiligheid en Duurzaamheid. Het onderwijs en het onderzoek richten zich op de domeinen Jeugd, Gezondheidszorg, Life Sciences en Duurzaam Organiseren. In het Instellingsplan 2023-2028: "Betrokken, Bevlogen, Betekenisvol" heeft de hogeschool vijf beloftes vastgelegd en geactualiseerde ontwerpprincipes die vorm geven aan het onderwijs in de nabije toekomst: 1. Een vliegende start, 2. Uitdagend en beroepsgericht opleiden, 3. Een activerende blend, 4. Betekenisvol begeleiden en 5. Toetsen om te leren.

De faculteit Management en Bedrijf (M&B) waartoe de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) behoort, leidt professionals op die in staat zijn complexe vraagstukken interdisciplinair, flexibel en op verbindende wijze op te lossen, met een duurzame impact op de samenleving. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen de opleidingen en goed op elkaar afgestemde onderwijsprogramma's. De faculteit werkt aan een Toekomstbestendige Onderwijs Praktijk (TOP) waarbij studenten nu en in de toekomst onderwijs krijgen dat aansluit bij nieuwe ontwikkelingen. M&B omvat een nieuw kenniscentrum Toegepaste Brede Welvaart, waarbinnen drie lectoren en een aantal docent-

onderzoekers werkzaam zijn. Het onderzoeksprogramma van het kenniscentrum kent twee onderzoekslijnen: inclusieve samenleving en gezonde leefomgeving.

De bacheloropleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) is een vierjarig voltijds programma van 240 studiepunten met een drietal aandachtsgebieden: juridische kennis en vaardigheden, sociaalwetenschappelijke kennis en communicatieve vaardigheden. Het programma beoogt studenten op te leiden tot breed en praktisch ingestelde SJD-professionals die inclusief denken en betrokken zijn, die zich bewust zijn van hun positie in de keten en zich verbinden met partners in het werkveld. In de vormgeving van het onderwijs hanteert de opleiding drie uitgangspunten: integraal en ontwikkelingsgericht onderwijs, gebaseerd op vraagstukken uit de beroepspraktijk. Er zijn ongeveer 400 studenten. De instroom van studenten is over de laatste vijf jaar redelijk stabiel gebleven: van 94 studenten (cohort 2019) tot 103 studenten (cohort 2024), hoewel landelijk gezien de instroom van studenten naar SJD-opleidingen terugloopt.

De visitatie

De Hogeschool Leiden heeft AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijk en ter zake kundig panel samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie is uitgevoerd op basis van het Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, volgens het programma dat

in bijlage 2 is weergegeven. De instelling heeft een erkenning ITK, en daarom zijn vier standaarden getoetst.

Het panel heeft zich tijdens het voorbereidend overleg en afsluitend bij de oordeelsvorming georiënteerd op het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. De benodigde kennis daarvoor was aanwezig in (een deel van) het panel. Tijdens de vorige visitatie zijn aanbevelingen voor verdere ontwikkeling gedaan. De opleiding heeft daarop actie ondernomen (zie bijlage 3). Het panel heeft deze opvolging integraal betrokken in haar overwegingen bij de huidige beoordeling.

Het panel heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; het panel heeft de benodigde informatie gekregen om tot een beoordeling te komen. Aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies.

Deze rapportage is in concept aan de opleiding toegestuurd; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding zal een ontwikkelgesprek plaatsvinden in de loop van 2025. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De bacheloropleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) beoogt 'Leidse SJD'ers' op te leiden: breed opgeleide en praktisch ingestelde SJD-professionals die inclusief denken en betrokken zijn, zich bewust zijn van hun positie in de keten en zich verbinden met partners in het werkveld. Zij zijn zelflerende, inventieve professionals en kunnen op eigen wijze oplossingen brengen voor de vraagstukken van en met de cliënt of de werkgever. Kenmerkend voor de interdisciplinaire opleiding zijn de kleinschaligheid, de unieke combinatie van kennis van het recht, sociaalmaatschappelijke inzichten en communicatieve vaardigheden en portfolio-onderwijs en -toetsing. Uit de gesprekken maakt het panel op dat studenten veelal juist vanwege deze onderscheidende kenmerken bewust voor de Leidse SJD-opleiding kiezen. Het spreekt studenten aan dat het onderwijs binnen de opleiding ontwikkelingsgericht is, een combinatie vormt van kennisgebieden en gebaseerd is op vraagstukken uit de beroepspraktijk.

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn gebaseerd op het landelijke SJD competentieprofiel. Door het samenvoegen van twee competenties en het toevoegen van de competentie professionele ontwikkeling kent de opleiding acht eindkwalificaties: 1. Sociaaljuridisch analyseren, 2. Informeren, adviseren en doorverwijzen, 3. Conflicten hanteren, bemiddelen in conflictsituaties en omgaan met klachten, 4. Belangen behartigen en onderhandelen, 5. Bevorderen van zelfredzaamheid, 6. Signaleren en onderzoeken, 7. Werken binnen een organisatie, integraal samenwerken en regisseren en 8.

Professionele ontwikkeling. In een competentieprofiel zijn de acht beoogde leerresultaten uitgewerkt op drie niveaus. Alle competenties worden gedurende de opleiding in toenemend niveau afgetoetst. De kennis, vaardigheden en houdingsaspecten die nodig zijn om deze competenties aan te tonen, zijn vervat in een BoKS (Body of Knowledge and Skills). Deze omvat relevante kennis en vaardigheden van recht, sociale wetenschappen, communicatie en methodiek. Door het Landelijk Opleidingsoverleg is er gewerkt aan een nieuw opleidingsprofiel, Mens en recht. Hierin zijn zeven competenties beschreven: waardenbewust handelen, verbeteren, adviseren, belangen behartigen, begeleiden, beslissen en samenwerken. Er is ook gewerkt aan een nieuwe BoKSA waaraan naast de kennis en vaardigheden ook houding (attitude) is toegevoegd. Het nieuwe profiel zal met ingang van studiejaar 2025-2026 de basis vormen voor het SJD-onderwijs.

Het panel was benieuwd naar de invulling van de competentie professionele ontwikkeling door de opleiding. Het begreep in de gesprekken dat het bij deze competentie gaat om de ontwikkeling van het zelfsturend en zelflerend vermogen van de studenten, om SJD'ers af te leveren die met de maatschappij mee kunnen veranderen en die vanuit lef, inclusief denken, moreel besef en rechtvaardigheidsgevoel zaken aan durven te kaarten binnen hun organisatie. De opleiding voelt hierin een maatschappelijke opdracht en streeft ernaar dat studenten zich bij het afronden van de opleiding een volwaardige SJD'er voelen die professionele taken in sociaal-juridische dienstverlening kan uitvoeren, dat zij

met zelfvertrouwen en vaardigheden om te blijven leren het werkveld betreden en daarnaast als mens een ontwikkeling hebben doorgemaakt in een veilige omgeving. Voor deze ontwikkeling is volgens de studenten die het panel sprak aandacht in alle vakken. Zij leren met behulp van onder andere intervisies op zichzelf te reflecteren en maken later in de opleiding de overgang naar een startende professional, waarbij de docent coacht.

Het werkveld is nauw betrokken bij de opleiding, waardoor deze kan blijven aansluiten bij ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Werkveldvertegenwoordigers bevestigden het panel dat er korte lijnen zijn met de opleiding en dat zij ontwikkelingen in het werkveld vertaald zien in het onderwijs. Docenten hebben intensief contact met diverse stage- en afstudeerorganisaties. Ook is er een actieve werkveldadviescommissie (WAC) die vier keer per jaar bijeenkomt. De opleiding maakt verder gebruik van praktijkopdrachten, stages en gastsprekers.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de beoogde leerresultaten van de opleiding SJD op hbo-bachelorniveau zijn en aansluiten bij landelijke ontwikkelingen vanuit het beroepenveld en het vakgebied. De opleiding verhoudt zich tot de landelijk afgesproken kaders; in de beoogde

leerresultaten ziet de commissie een passende combinatie van landelijk vastgelegde competenties en specifiek Leidse doelstellingen. Het panel staat positief tegenover de sterke profilering van de opleiding, met de integrale benadering van juridische, sociaalwetenschappelijke en communicatieve competenties en een praktijk- en ontwikkelingsgerichte focus. De kleinschalige opleiding trekt met name met het portfolio-onderwijs niet alleen studenten uit de regio, maar van ver daarbuiten. Volgens het panel heeft de opleiding de eigen onderscheidende kenmerken in hoe het onderwijs wordt vormgegeven scherp in beeld en weet deze goed voor het voetlicht te brengen. Waardering is er ook voor de goede verbinding met het werkveld en de vele praktijkcasussen die de opleiding inzet.

Een aandachtspunt vindt het panel de nadere uitwerking van de competentie professionele ontwikkeling (zie ook standaard 4). Hoewel het panel hier meer beeld bij heeft gekregen gedurende de gesprekken, adviseert het om deze nog verder aan te scherpen, mede in het licht van de nieuwe competentie waardenbewust handelen, en te expliciteren wat ermee wordt beoogd.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt het panel dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Opbouw en vormgeving programma

Het curriculum omvat 240 EC, verdeeld over vier jaar. Per studiejaar zijn er vier periodes van elk 15 EC. De basis van het curriculum is het competentieprofiel met de drie oplopende niveaus. De drie aandachtsgebieden van de opleiding, juridische kennis en vaardigheden, sociaalwetenschappelijke kennis en communicatieve vaardigheden, zijn te herkennen in de drie leerlijnen die iedere onderwijsperiode terugkomen.

Aansluitend bij de faculteitsbrede onderwijsvisie hanteert SJD in de vormgeving van het onderwijs de uitgangspunten integraal en ontwikkelingsgericht onderwijs, gebaseerd op vraagstukken uit de beroepspraktijk. Het panel ziet deze uitgangspunten herkenbaar terug in het gehele curriculum. Om studenten voor te bereiden op een digitale werkomgeving kiest de opleiding ervoor om het curriculum 'blended' aan te bieden in een combinatie van online leren via het platform Itslearning en fysieke lessen op de campus, in klassen van circa 24 studenten. Zo benut men de voordelen van beide vormen.

De opleiding heeft sinds de visitatie in 2018, toen het vernieuwde portfolio-onderwijs net een jaar was ingevoerd en nog in ontwikkeling was, het gehele curriculum herzien. In jaar 1 en 2 wordt een brede basis van kennis en vaardigheden gelegd waarmee de student in het SJD-werkveld te maken kan krijgen. In jaar 3 en 4 geeft de student met stage, onderzoek, minoren en zelfreflectie verder invulling aan de professionele ontwikkeling. De studenten werken in alle

jaren met portfolio's waarin zij producten verzamelen waarmee zij hun ontwikkeling zichtbaar maken. Coaches monitoren de ontwikkeling die studenten doormaken en bespreken dit tijdens coachgesprekken. Door regelmatige feedback krijgen studenten inzicht in hun ontwikkeling en kunnen hier ook de regie over nemen. Tijdens de gesprekken werd beaamd dat studenten in de eerste studiejaren behoefte hebben aan normen rond het geven van feedback aan elkaar. Na de stage zijn ze hier verder in en tijdens het afstuderen verloopt het geven van feedback in de *learning communities* goed.

Studenten maken vanaf het eerste jaar kennis met de praktijk. In het eerste jaar gebeurt dit via werkbezoeken bij diverse organisaties en gastcolleges van professionals uit het werkveld. Vanaf het tweede jaar doen studenten al praktijkervaring op bij 'Leren met de Stad/Op Locatie', een initiatief van de Hogeschool Leiden, de Universiteit Leiden, de gemeente Leiden en het mbo Rijnland. Doel hiervan is dat studenten, wijkbewoners en professionals samenwerken aan maatschappelijke vraagstukken als eenzaamheid en schuldenproblematiek. Studenten SJD helpen bewoners tijdens spreekuren van het project Een Goede Buur met sociaaljuridische vragen en met de belastingaangifte. Het panel heeft veel waardering voor dit initiatief, evenals voor het jaarlijkse tweedaagse Schuldensymposium. Hierin werken tweedejaars studenten SJD samen met studenten Sociaal Werk en studenten en docenten van de opleiding Toegepaste Psychologie aan opdrachten rond het thema armoede en schulden. In het derde

jaar lopen studenten stage in de praktijk en in het vierde jaar onderzoeken ze een actueel vraagstuk van een organisatie in het werkveld. De stage en het praktijkonderzoek nemen elk twee semesters in beslag. De stageplekken zijn zeer gevarieerd; studenten vinden deze via de stagemarkt in het tweede jaar, het netwerk van de opleiding of hun eigen netwerk.

Studenten doen daarnaast in alle studiejaren ervaring op met onderzoek. In jaar 1 is dit via het vak Onderzoeksvaardigheden, in jaar 2 via Onderzoek in de praktijk – eveneens in samenwerking met Leren met de Stad – en het vak Kritische Blik. In jaar 3 start de student met de voorbereiding van het afstudeeronderzoek in jaar 4.

De opleiding werkt regelmatig samen met lectoraten en kenniscentra binnen de hogeschool, zoals met het Kenniscentrum Samen Redzaam rond het jaarlijkse Schuldensymposium. In samenwerking met lectoren van de faculteit Sociaal Werk voerden SJD-studenten onderzoek uit voor het lectoraat 'Licht Verstandelijke Beperking en risicovol gedrag'. Ook ambieert de opleiding verdere samenwerking met het nieuwe Kenniscentrum Toegepaste Brede Welvaart dat zich richt op onderzoek naar een inclusieve samenleving en een gezonde leefomgeving.

Het panel merkt op dat er binnen het team veel aandacht is voor onderwijsontwikkeling en dat het hele team dit omarmt. De curriculumcommissie is nauw bij deze ontwikkeling betrokken. Na invoering van het portfolio-onderwijs wordt er ingezet op het concept van programmatisch toetsen, allereerst in het blok Grenzen in jaar 2 via een pilot dit studiejaar (zie standaard 3). Het doel was om dit blok meer praktijkgericht te maken. Dit betekende een grondige herziening van zowel onderwijs als toetsing. De pilot gaat gepaard met het gebruik van een andere leeromgeving, Brightspace.

Ook op facultair (en landelijk) niveau zijn er ontwikkelingen die effect zullen hebben op het SJD-curriculum, vernam de commissie, gericht op toekomstbestendig, flexibel onderwijs. Zo zullen hbo-brede professionele vaardigheden als ondernemend vermogen, ethisch besef en persoonlijk leiderschap vanaf studiejaar 2025-2026 in het curriculum van elke opleiding worden ingebed, om in die context aangeleerd te worden in plaats van in faculteitsbrede modules. Verder krijgt interdisciplinair samenwerken een plek in de curricula van alle M&B-opleidingen. Dit zal een multidisciplinaire week in jaar 1, een interdisciplinaire week in jaar 2 en een module van 15 EC in jaar 3-4 rond transdisciplinair leren en werken omvatten. Daarnaast dient taalbewust onderwijs (taalvaardigheid én taalbewustzijn) een integraal onderdeel te zijn van elk vak, waarbij taal ondersteunend is aan de inhoud. Er is, kortom, veel in beweging. Voor de opleiding passen deze ontwikkelingen bij de al ingezette beweging naar integraal onderwijs, waarin vaardigheden en taalonderwijs al aan bod kwamen in het reguliere onderwijs.

Aandacht voor internationalisering is er, in navolging van de facultaire visie, voornamelijk in de vorm van Internationalisation@home. De ambitie is om studenten intercultureel, inclusief en interdisciplinair op te leiden. Dit krijgt bijvoorbeeld vorm via minoren, stages in het buitenland en samenwerking met studenten van andere instellingen in de internationale context.

Rond de inzet van Artificial Intelligence (AI) in het onderwijs is er hogeschoolbreed en ook in het werkveld volgens de opleiding nog een slag te maken. Het is onderdeel van de brede vaardigheden die toekomstige studenten dienen te verwerven. Daarnaast heeft het AI-Lab binnen de hogeschool richtlijnen opgesteld die informatie en houvast bieden. Het panel is positief over deze heldere handreiking met checklist.

Het merkt op dat AI wordt gezien als een aanvullend leermiddel dat goed kan samengaan met een onderzoekende houding. De opleiding hecht er belang aan dat zowel studenten als docenten digitaal geletterd zijn, en dat Leidse SJD'ers ook op dit vlak meerwaarde hebben voor het werkveld en cliënten.

Instroom en studeerbaarheid

De SJD-opleiding richt zich met name op havo- en mbo-instromers. De instroom van studenten is na een piek in het coronajaar 2020 (110) tussen 2021 (84) en 2023 (82) stabiel, met een onverwachte lichte stijging in 2024 (103). Het grootste gedeelte van de studenten is vrouw, hoewel het aantal mannelijke studenten de afgelopen jaren iets is gestegen. Volgens het panel hanteert de opleiding toelatingseisen die realistisch zijn.

De uitval na het eerste jaar fluctueert met een gemiddelde van 31,5%. Studenten met een mbo-achtergrond vallen relatief vaker uit, al vernam het panel dat de praktijkgerichte insteek van de opleiding een voordeel voor hen is. Zo'n 60% van de studenten behaalt in vijf jaar hun diploma; dit percentage is de laatste jaren weer wat gestegen.

Het panel stelt vast dat studenten het programma als studeerbaar ervaren, al plaatsen zij kanttekeningen bij de pilot programmatisch toetsen en de studiedruk die dit oplevert.

Personeel

Het SJD-team omvat 21 docenten die uit de beroepspraktijk komen of daar affiniteit mee hebben. Het opleidingsteam wordt aangestuurd door een onderwijsmanager en twee teamcoördinatoren. Het panel heeft gesproken met een bevlogen, professioneel en didactisch bekwaam team. Alle docenten beschikken over de Basis-kwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB) of

zijn daarmee bezig. Daarnaast heeft het team vorig studiejaar een meerdaagse training Didactisch Coachen gevolgd. Jaarlijks worden er afspraken gemaakt over de professionele ontwikkeling van docenten. Een aantal docenten neemt regelmatig deel aan modules uit het professionaliseringsaanbod van de faculteit. Ook extern worden er trainingen gevolgd.

De studenten waarmee het panel sprak, prijzen de betrokkenheid en benaderbaarheid van de docenten; zij waarderen het persoonlijk contact met hen en voelen zich gekend. Ook waarderen ze casussen uit de praktijk die docenten aandraagen. Als aandachtspunt geven studenten mee dat docenten soms niet op één lijn zitten rond inhoud en procedures (bijvoorbeeld rond het stageproces) en dat de communicatie soms eenduidiger kan.

Een nadrukkelijk aandachtspunt voor de opleiding is de werkdruk van docenten; veel docenten ervaren sinds het invoeren van het nieuwe onderwijs- en toetsingssysteem dat de werklast is toegenomen door de vele portfolio-opdrachten die van feedback moeten worden voorzien. Het panel merkt op dat dit eveneens een aandachtspunt was tijdens de vorige visitatie en dat er reeds maatregelen zijn getroffen om de werkdruk te verminderen. Desalniettemin blijft de werkdruk onderwerp van gesprek door de vele ontwikkelopdrachten en vernieuwingen. Docenten vinden het belangrijk om de gewaardeerde persoonlijke aandacht voor studenten te behouden. Tegelijk gaven zij in de gesprekken aan graag meer tijd te hebben voor andere zaken als ontwikkeling, en zou meer ondersteuning bij digitalisering van het onderwijs en administratieve taken welkom zijn. Het panel merkt op dat de werkdruk vraagt om een prioritering van zaken. Het herkent de uitdaging om voldoende tijd en focus te kunnen besteden aan zaken die gezamenlijk belangrijk worden gevonden, maar

die in de waan van de dag misschien niet altijd urgent voelen of voldoende aandacht krijgen. Los daarvan zijn er wensen voor de samenstelling van het team: meer mannelijke docenten, docenten met recente werkveldervaring en een extra jurist.

Het panel merkt op dat er informeel veel onderlinge kennisdeling plaatsvindt; er is voldoende ruimte om met elkaar ervaringen uit te wisselen. De nieuwe onderwijsopzet vraagt om regelmatig overleg tussen docenten. De opleiding is zich er daarbij van bewust dat er nog meer zaken vastgelegd kunnen worden om een efficiëntere werkwijze te bevorderen.

Begeleiding studenten

De faculteit M&B heeft enkele jaren (t/m dit studiejaar) gewerkt met een aanwezigheidsplicht in jaar 1 om de binding met de opleiding en tussen studenten onderling te herstellen na Covid. De studenten zien de meerwaarde hiervan: het maakt samenwerken makkelijker en het dagelijkse contact zorgt voor hechte klassen. Het vormt een natuurlijke overgang tot jaar 2 waarin zij meer eigen regie oppakken. De laatste paar jaar heeft SJD gewerkt met tutorgroepen in het eerste studiejaar, met wisselende ervaringen. De opleiding neemt deze ervaringen mee bij de doorontwikkeling van het onderwijs.

Faculteitsbreed is er het begeleidingsprogramma Connect: studenten krijgen in jaar 1 en 2 klassikaal en individueel begeleiding van een Connect-coach die hun studievoortgang en professionele ontwikkeling monitort. Ook in jaar 3 en 4 hebben studenten een coach die voorziet in begeleiding bij de keuze van de stageplek, de minorperiode en het afstudeertraject; in jaar 3 is deze coach tegelijkertijd de stagebegeleider.

Studenten die met hun afstudeeronderzoek bezig zijn, ontmoeten elkaar regelmatig in een

learning community om onder begeleiding van twee docenten ervaringen te delen. Studenten die actief deelnemen, ervaren de begeleiding als waardevol, al stelt de opleiding vast dat de bijeenkomsten niet altijd even goed worden bezocht. Ook is er een ondersteuningsprogramma opgezet, inclusief een langstudeerdercoördinator, om langstudeerders in hun afstudeerfase te begeleiden. Het gaat hier vaak om studenten die al werken en/of een gezin hebben, en dit vergt een andere vorm van begeleiding.

Alle studenten kunnen voor begeleiding terecht bij de Connect-coach, de studentendecaan en/of de studentenpsycholoog. Daarnaast heeft de opleiding een coördinator voor studenten met een functiebeperking die nauw samenwerkt met de decaan. Aanvullend is er voor studenten taalondersteuning op maat in jaar 1 en is er Taalplein voor deficiëntieonderwijs om studenten op het juiste niveau te brengen. Studenten gaven in de gesprekken aan ook de activiteiten die met NPO-gelden zijn ontplooid te waarderen, zoals het kennismaken in jaar 1, en zouden dit graag blijvend terugzien voor het bevorderen van de binding.

Voorzieningen

De opleiding beschikt volgens het panel over adequate voorzieningen. Voor de lessen wordt gebruikgemaakt van de campus op de Zernikedreef alsook, voor Leren met de Stad, van Het Gebouw, een multifunctionele accommodatie in Leiden waarin onder meer buurtzorg en jongerenwerk zijn gehuisvest.

De geplande vervanging van de digitale leeromgeving Itslearning door Brightspace ziet de opleiding als een kans om gelijktijdig met de curriculumontwikkeling deze omgeving opnieuw in te richten, zodat studenten duidelijker de verbanden tussen leerlijnen zien. Studenten verwelkomen deze verandering; zij vinden de

huidige leeromgeving minder overzichtelijk en asynchroon lopen met Gradework, waarin studenten toetsopdrachten inleveren (die daar door docenten worden nagekeken en van feedback voorzien). Het panel stelt vast dat in de huidige digitale leeromgeving alle relevante informatie over de opleiding te vinden is, met per vak een beschrijving van onder meer leerdoelen, inhoud, planning en toetsing. De switch naar Brightspace vindt het panel positief. Daarnaast merkt het op dat het hybride deelnemen aan colleges nog lastig is.

Overwegingen

Het panel is zeer te spreken over de goed opgezette en studentgerichte leeromgeving die de hogeschoolbrede ontwerpprincipes waarmaakt. Het constateert dat het curriculum de specifieke Leidse accenten weerspiegelt en een duidelijke samenhang vertoont met de beoogde eindcompetenties. Naast het leren op basis van vraagstukken uit de beroepspraktijk is het portfolio-onderwijs stevig verankerd in de opleiding, wat het panel een knappe prestatie vindt. Het panel vindt onder meer de opleidingsonderdelen Leren met de Stad, Een Goede Buur en het jaarlijkse Schuldensymposium sterk, die ruimte laten voor de behoeften van studenten. Ook de aandacht voor mensen met een beperking vindt het panel positief.

Lof is er eveneens voor de sterke verbinding van de opleiding met de beroepspraktijk en met andere opleidingen (cross-over denken) en onderwijsinstellingen. Via onder meer gastcolleges vindt actuele casuïstiek haar weg naar het curriculum. Het panel constateert dat er een grote en groeiende diversiteit is aan stageplekken en apprecieert de betrokkenheid van docenten bij stages. Het panel waardeert ook de regelmatige samenwerking met lectoraten en kenniscentra en moedigt de opleiding aan om deze verbinding verder te versterken; het ziet ruimte voor

ontwikkeling in de samenwerking met het nieuwe Kenniscentrum Brede Welvaart.

Er is veel waardering voor de grote inzet op onderwijsontwikkeling, waarin het hele team wordt meegenomen. Het panel is onder de indruk van het professionele en zeer gedreven team en van de enthousiaste studenten die het heeft gesproken die samen een hechte leer gemeenschap vormen. Het ziet de grote studentbetrokkenheid met korte lijnen tussen docenten en studenten en de persoonlijke begeleiding van studenten, inclusief de aandacht voor studenten met bijzondere behoeften, als een overtuigende sterkte van SJD. Het schept een veilig leer klimaat waarin studenten zich gehoord voelen en eigenaarschap kunnen opnemen. Het panel complimenteert de opleiding in het bijzonder ook voor de grote openheid tijdens de gevoerde gesprekken.

Het panel vindt het een kracht van de opleiding hoe de praktijk vorm krijgt binnen het onderwijs en complimenteert de opleiding met de wijze waarop het beroepenveld voor studenten door de studie jaren heen goed in beeld is.

De vele en consequente feedback die studenten ontvangen is goed navolgbaar, effectief en compact; hierin is volgens het panel een verbeter slag gemaakt. Positief is ook dat docenten een training in feedback geven hebben gevolgd en dat er een checklist 'feedback geven' is opgesteld. Volgens het panel behoeft de feedbackcultuur onder studenten nog wel aandacht; de ambities rond feedback geven, stoken niet altijd met de mate waarin studenten zichzelf feedback-gereed achten en begrip hebben van het belang ervan. Met name studenten in jaar 1 en 2 kunnen actiever geholpen worden in feedback geven aan elkaar – en aan de opleiding. Ook het geven van feedback op feedback door de opleiding kan systematischer gebeuren

zodat studenten zien wat er met hun input wordt gedaan.

Rond de infrastructuur van de opleiding ziet het panel ruimte voor verbetering, die ook door de opleiding wordt gesignaleerd. Het panel ondersteunt in dit kader de overstap naar het online leersysteem Brightspace, aangezien dit heldere informatie naar studenten bevordert. Daarnaast liggen er kansen rond het verbeteren van *blended learning* en hybride onderwijs. Verder is de

hoge werkdruk van docenten een aandachtspunt. Het panel constateert dat de opleiding dit scherp op het netvlies heeft en bespreekbaar maakt en dat teamleden taken van elkaar overnemen. Het adviseert de opleiding om prioriteiten te bepalen en in het oog te houden; meer regie hierin is volgens het panel wenselijk.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt het panel dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetspraktijk

Leidend voor de toetsing binnen de opleiding SJD is de faculteitsbrede visie op leren en toetsing. De toetsing bij SJD is vastgelegd in het toetsprogramma en stoelt net als het onderwijs op de drie 3 pijlers: het is integraal, praktijkgericht en ontwikkelingsgericht. Deze visie sluit aan bij het ontwerpprincipe van de hogeschool: toetsen om te leren.

Ten tijde van de vorige visitatie had de opleiding gekozen voor de introductie van een systeem van toetsing met portfolio-opdrachten die ontwikkelingsgericht zijn. Het panel is hier enthousiast over. Echter, de ervaringen met deze portfoliotoetsing hebben aanleiding gegeven tot een heroverweging hiervan. In de praktijk liepen docenten tegen problemen aan, onder meer rond de rol van de formatieve opdrachten en de daarop gegeven feedback bij de beoordeling, en de veelheid aan opdrachten/producten (9 per blok; 3 per leerlijn) die allemaal formatief dienen te worden beoordeeld. Het panel constateert dat het grootste deel van de geconstateerde issues al op adequate wijze is opgepakt door de opleiding, bijvoorbeeld door per opdracht drie criteria te stellen waarover een student feedback ontvangt en door meer te gaan werken met mondelinge feedback, self assessment en peerfeedback.

De opleiding heeft zich georiënteerd op alternatieve vormen van toetsen en is uitgekomen bij de holistische benadering van programmatisch toetsen. De gesprekspartners hebben toegelicht dat deze keuze is ingegeven door de

focus hierin op de ontwikkeling van de student. Deze benadering sluit goed aan bij de visie van de opleiding. Het zorgt voor integraal onderwijs waarin de drie domeinen meer worden vervlochten, en bijvoorbeeld ook aan taalonderwijs worden gekoppeld. Inmiddels loopt er dit studiejaar de eerdergenoemde pilot rond programmatisch toetsen in het blok Grenzen. Voor dit blok zijn 14 datapunten beschreven waarmee de student de leeruitkomsten kan aantonen. Studenten werken in gevarieerde lessen aan casussen (realistische vraagstukken) uit het werkveld, in verschillende rollen. Gedurende het leerproces ontvangen zij feedback van diverse docenten en medestudenten en oefenen in zelfreflectie. Studenten tonen aan de hand van een dossier met de datapunten (indicatoren) én de opgehaalde feedback de leeruitkomsten op een holistische manier aan. Voordelen van deze aanpak volgens de opleiding zijn dat het eigen leerpad centraal staat, waarbij studenten via flexibel onderwijs worden gemotiveerd en voorbereid op de praktijk. Docenten kunnen ontwikkelingsgerichte ondersteuning geven en hebben door dialoog inzicht in de voortgang van studenten.

Geleerde lessen in de pilot tot nu toe neemt de opleiding mee in de verdere ontwikkeling. Dit zijn, zo vernam het panel, onder andere bredere communicatie, aandacht voor feedbackgeletterdheid van studenten en docenten en het beperken van zowel de flexibiliteit in het rooster als de hoeveelheid datapunten. De holistische benadering past bij de SJD'ers, maar het is nog zoeken naar de juiste weg. Zo zou het programmatisch toetsen meer spreiding van de werkdruk opleveren, maar dit ervaren studenten

(nog) niet zo. Zij gaven het panel te kennen kritisch tegenover de pilot te staan, hoewel studenten het prettig vinden om geen klassieke toetsen en tentamens te hebben. Hun kritiek betreft vooral de studeerbaarheid (studenten ervaren meer studiedruk door de vele datapunten en noemen de administratieve druk eromheen omslachtig), organisatieduidelijkheid (verwachtingen zijn niet helder) en hulp bij de vertaalslag (meer uitleg van docenten bij het toepassen). Studenten ervaren nu een gevoel van zelfstudie. Het geven van feedback is daarnaast een leerproces; studenten vinden dit soms spannend begreep het panel. Het panel heeft nota genomen van deze punten en geeft de opleiding mee om hier aandacht voor te hebben. Het begreep dat er ontwikkelgroepen zijn gevormd om dit studiejaar het onderwijs in jaar 1 in lijn te brengen met de ambitie om programmatisch toetsen verder in te voeren.

Het programmatisch toetsen en de nieuwe inrichting van de afstudeerfase ziet de opleiding als een hulpmiddel om *AI-proof* te toetsen; SJD noemt zichzelf hier een voorloper in en blijft hier kritisch naar kijken. Ook vanuit de toetscommissie is er ruime aandacht voor *AI-proof* toetsen, merkt het panel op. Zo heeft de toetscommissie op basis van een selectie portfolio's van recente jaren gekeken naar hoe *AI-proof* onderdelen zijn en is daarna met het team gekeken naar mogelijke aanpassingen in toetsvormen.

Het panel stelt verder vast dat toetsexpertise is geborgd via twee docenten met een Senior Kwalificatie Examinering (SKE) en één met een Seniorkwalificatie Didactische Bekwaamheid (SDB), die deel uitmaken van de stuurgroep onderwijsontwikkelingen. In een competentiematrix is vastgelegd waar de competenties worden getoetst en op welk niveau. In de digitale toetsomgeving zijn de beoordelingsformulieren te vinden. Het panel merkt op dat er aandacht is

voor taal in de beoordelingsformulieren, al gaat het hier volgens de opleiding niet om een maximaal aantal spelfouten maar om het onderzoekend en kritisch vermogen van studenten.

Het panel vernam dat er tussen docenten vooral afstemming plaatsvindt rondom toetsing in de afstudeerfase en bij veranderingen. Zo zijn er enkele keren per jaar kalibratiesessies rond afstudeerwerken en stemmen de stagedocenten voorafgaand aan de beoordeling de belangrijkste aandachtspunten af. Docenten geven aan daarnaast informeel regelmatig te kalibreren, al gebeurt dit leerlijn-overstijgend in mindere mate en wil men dit frequenter doen in jaar 1 en 2.

Afstudeerfase

Het afstuderen bestaat uit drie onderdelen: een stage van tien maanden, een onderzoekstraject en het onderdeel professionele ontwikkeling. De taken van de begeleidende docenten in de afstudeerfase en de werkplekbegeleider zijn beschreven in de modulewijzers van stage, onderzoek en professionele ontwikkeling.

Het panel begreep dat in studiejaar 2023-2024 de beoordeling van de stage op een aantal punten is aangepast op basis van aanbevelingen van de examencommissie. Door een uitgebreidere onderbouwing van de beoordeling door de stagedocent per beschreven beroepssituatie/product in het portfolio, geeft het beoordelingsformulier voor de eerste helft van de stage een steviger basis voor de evaluatiegesprekken met de student. Vanaf het huidige studiejaar maken studenten een verslag van dit beoordelingsgesprek met de stagedocent en de praktijkbegeleider. De tweede helft van de stage omvat nu ook een expliciete beoordeling van de competenties door de begeleidende stagedocent en een tweede beoordelaar. Beide docenten beoordelen onafhankelijk het stageport-

folio, de beoordeling door de stageorganisatie en het beoordelingsgesprek, waarna ze een gezamenlijk eindoordeel vormen. Door het aanscherpen van beoordelingsproces en -formulieren verwacht de opleiding meer ontwikkelingsgerichte feedback aan de student te kunnen geven, wat het panel waardeert. De examencommissie is bovendien van plan om de stages op te nemen in de borgingscyclus, om te zien hoe de verbeteringen uitpakken.

Het onderzoekstraject in de afstudeerfase resulteert in een beroepsproduct voor de praktijk. De opleiding heeft onderzocht hoe studenten dit onderzoek praktijkgericht kunnen uitvoeren. Vanaf studiejaar 2023-2024 zijn er verschillende onderzoeksvormen mogelijk: advies-, ontwerp-, actie- en klantreisonderzoek, met de focus op een praktisch handelingsvraagstuk. Voor het afstudeeronderzoek beschikt de opleiding over partners, maar studenten kunnen ook zelf een organisatie aandragen. In fase 1 stellen studenten een onderzoeksportfolio samen met een probleemanalyse, onderzoeksvraag, resultaten van het verkennend onderzoek en een werkplanning voor fase 2. De uitwerking van deze onderdelen verzamelt de student in een onderzoeksportfolio. Op basis van dit portfolio ontvangt de student een 'go' of 'no go'; bij een 'go' volgt er een assessment waarin de student mondeling het plan van aanpak verantwoordt. In fase 2 werkt de student aan onderzoeksproducten. Deze fase wordt afgerond met een presentatie van het beroepsproduct bij de opdrachtgever. Na de presentatie komen de begeleidende docenten tot een beoordeling. Het afstuderen volgens deze opzet zal aan het einde van het jaar geëvalueerd worden met het werkveld, begreep het panel.

Het afstudeeronderdeel professionele ontwikkeling is flink gewijzigd in de afgelopen jaren vernam het panel. Het vernieuwde traject blijkt

minder terug op de opleiding en is meer gericht op de student als startende professional in het werkveld. Het leereffect van de module is groot, geeft de opleiding aan. Om ook recht te doen aan een leven lang leren is men nog op zoek naar een verdere passende invulling van dit onderdeel. De basis is al goed, blijkt ook uit een steekproef van de examencommissie uit 2024. Naar aanleiding van de bevindingen van de examencommissie zal de instructie aan de beoordelaars verbeterd worden en zullen kalibratiesessies en het vierogenprincipe ook bij dit onderdeel ingevoerd worden. Het panel merkt op dat het onderdeel professionele ontwikkeling nog niet duidelijk vorm krijgt en dat er één beoordelingsformulier wordt gebruikt voor diverse opdrachten, zodat niet precies duidelijk is welke feedback waarop terugslaat.

Examencommissie

De kwaliteit van het toetsen en beoordelen wordt planmatig gemonitord door de examencommissie. Daarnaast benoemt zij examinatoren. Een deel van de controlerende taken van de examencommissie is gemandateerd aan de toetscommissie van SJD. De onderwijsmanager en de curriculumcommissie zijn eindverantwoordelijk voor het toetsprogramma van het curriculum; de toetscommissie is in de lead bij aanpassingen hierin. Door periodieke overleggen met de onderwijsmanager, de toetscommissie en de voorzitters van alle commissies binnen SJD is de examencommissie nauw betrokken bij de onderwijsontwikkelingen.

Het viel het panel op dat de toetscommissie een forse taak heeft met de huidige twee leden. Het begreep dat daar binnenkort een derde lid bijkomt. Eén lid van de commissie zal komend studiejaar starten met een SKE-traject. Daarnaast is er, zo gaven de gesprekspartners aan, altijd ondersteuning voorhanden van een toetsdeskundige van de faculteit. De toetscommissie gaf te

kennen in overleg met de examencommissie en het management van SJD taken te prioriteren. In het bijzonder kijkt de toetscommissie naar de manier waarop toetsen worden ontwikkeld en uitgevoerd, waarbij er ook oog is voor het taalgebruik en de duidelijkheid van toetsen.

Uit de documentatie en gesprekken leidt het panel af dat de examencommissie een actieve rol speelt bij de toetsing in de opleiding, en de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen van afstudeeronderdelen systematisch toetst. Zij onderzoekt jaarlijks steekproefsgewijs de wijze van beoordelen van het afstudeerwerk en komt met aanbevelingen voor verbetering. Hiermee is er goed opvolging gegeven aan de aanbeveling van het vorige visitatiepanel rond het versterken van de rol van de examencommissie.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat het toetssysteem een goede opzet kent die valide en betrouwbare beoordeling mogelijk maakt. De diverse toetsvormen, met de nadruk op portfoliobeoordeling en feedback, sluiten goed aan bij de leerdoelen. De ontwikkeling richting programmatisch toetsen past volgens het panel bij het ontwikkelingsgerichte onderwijs. Het biedt mogelijkheden om toetsing meer integraal en holistisch te maken, met veel oefenmomenten. De zelfreflectie en feedback van peers en beoordelaars dragen volgens het panel bij aan de professionele ontwikkeling van studenten. Positief is de aandacht die er is voor feedbackgeletterdheid, al kan de feedbackcultuur onder studenten (zie standaard 2) nog verbeterd worden.

Het panel moedigt de opleiding aan om na de opgedane ervaringen met de pilot verder te experimenteren met programmatisch toetsen. Het geeft hierbij mee om niet zomaar af te stappen van wat er goed loopt in de opleiding en een balans te vinden tussen beide vormen van

toetsing. Immers, het portfolio-onderwijs trekt veel studenten naar Leiden. Daarnaast lijkt het toetsen via portfolio's een positieve uitwerking te hebben op de door studenten ervaren studiedruk, in tegenstelling tot de ervaringen met programmatisch toetsen in de pilot. Verder adviseert het panel om bij een evaluatie van de pilot alle studenten te betrekken en om de in dit rapport aangehaalde kritische feedback van studenten op de pilot mee te nemen bij de verdere ontwikkeling van toetsing in de opleiding.

De examencommissie zit goed in het zadel; het heeft een goed zicht op de toetsing en levert waardevolle bijdragen. Het panel complimenteert de opleiding met de vooruitgang die op dit punt is geboekt. Het panel constateert dat aanbevelingen van de examencommissie goed worden opgevolgd. Wel signaleert het panel dat het af en toe schort aan tijd. Die tijd is ook waar het de toetscommissie soms aan ontbreekt, al lukt het goed om prioriteiten te stellen en belangrijke taken te vervullen. Het panel staat eveneens positief tegenover de actieve aandacht die er is voor AI, zowel vanuit beide commissies als docenten. Verder onderschrijft het panel het toepassen van het vierogenprincipe tijdens de stage – en in de toekomst bij de professionele ontwikkeling – als een positieve ontwikkeling.

Al met al constateert het panel een basiskwaliteit die goed op orde is en ziet het een stijgende lijn in hoe de toetskwaliteit wordt opgevolgd. Er zijn heldere handleidingen voor de toetsonderdelen. Een aandachtspunt vindt het panel de kalibratie rond toetsing die nu vooral incident-gestuurd verloopt en systematischer kan gebeuren. Zeker bij holistisch toetsen vindt het panel dit van belang. Ook moedigt het de opleiding aan om het herkansingsbeleid voor jaar 1 en 2 mee te nemen in de komende onderwijsvernieuwing, zoals al voorzien door de opleiding.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend,
beoordeelt het panel dat de opleiding voldoet
aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Eindwerken

Het afstuderen bestaat uit een stage van tien maanden (in twee fasen van elk 25 EC), een onderzoekstraject (in twee fasen van 5 en 20 EC), en het onderdeel professionele ontwikkeling (10 EC), waarmee studenten in jaar 3 en 4 aantonen dat zij beschikken over de SJD-competenties.

In de stage doen studenten werkervaring op bij één of twee organisaties. Studenten leveren in de eerste en de tweede helft van de stage drie documenten op: een werkplan, een stageportfolio met een aantal beroepssituaties/-producten en een ingevuld beoordelingsformulier door de begeleider van de stageorganisatie.

Het onderzoekstraject bestaat uit een voorbereidend deel en een uitvoerend deel. In jaar 3 start de student in de tweede helft van de stage met de voorbereiding door het schrijven van een plan van aanpak. In het eerste semester van jaar 4 voert de student het plan van aanpak uit. De student verwerkt de resultaten van het onderzoek in een onderzoeksverslag. Het onderzoek leidt tot een beroepsproduct voor de praktijk, bijvoorbeeld een training of protocol.

Om hun professionele ontwikkeling aan te tonen, houden de studenten een einddossier professionele ontwikkeling bij (7,5 EC). Zij voeren gedurende het vierde jaar een aantal opdrachten uit en voeren drie keer een gesprek met hun coach om hun professionele ontwikkeling en de studievoortgang te bespreken – het laatste

gesprek is een panelgesprek waar een gast uit het werkveld bij aanwezig is (2,5 EC).

Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van eindwerken heeft het panel 15 recente eindwerken bekeken. De beoordeling van de eindwerken is evenredig verdeeld onder drie van de vier panelleden, waarbij elk eindwerk door één panellid is beoordeeld. Het panel heeft een positieve indruk van de eindwerken. Het kan zich vinden in de beoordelingen, die doorgaans goed navolgbaar zijn, en is van oordeel dat alle eindwerken aan het vereiste niveau voldoen. Het onderzoek dat studenten hierbij doen mondt uit in actuele beroepsproducten. Het panel vindt het niveau van reflecties van studenten hoog, waarbij het opvalt dat deze uiteenlopen qua thema's en soms wat minder persoonlijk zijn.

Werkveld en alumni

De opleiding onderhoudt intensief contact met het beroepenveld en blijft zodoende op de hoogte van actuele ontwikkelingen. Het werkveld is nauw betrokken bij het onderwijs via onder meer gastcolleges, stages en afstudeertrajecten, alsook via de WAC. De opleiding geeft aan haar afgestudeerden blijvend te willen betrekken bij het onderwijs, als ambassadeurs en kritische vrienden. De opleiding bekijkt naar aanleiding van een aanbeveling van het vorige visitatiepanel hoe alumni kunnen worden ingezet bij het toetsen van de beoogde leerresultaten. Het assessment in de nieuwe opzet van het onderzoek leent zich hier goed voor.

Alumni gaven tijdens het bezoek aan erg tevreden te zijn over de opleiding en veel vaardig-

heden en attitudes op te doen die ze kunnen toepassen in de praktijk, zoals samenwerken, gespreksvaardigheden en het aanleren van weerbaarheid en een bredere blik. Alumni zien deze vaardigheden ook terug in huidige SJD-stagiaires en zijn positief over de eenheid en praktijkgerichtheid in het onderwijs, met relevante werkveldthema's.

Het panel merkt op dat alumni moeiteloos doorstromen naar werk. Er is veel werk op niveau; studenten krijgen vaak al in jaar 4 een baan aangeboden. SJD'ers zijn veelal werkzaam binnen de maatschappelijke thema's werk & inkomen, migratie, zorg & veiligheid, schulden & financiën en wonen.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de beoogde leerresultaten gerealiseerd worden. Het vindt de eindwerken – zowel stage als onderzoek en professionele ontwikkeling – van een goed niveau. De opleiding slaagt erin om volwaardige SJD'ers met lef af te leveren die beschikken over de vereiste beroepscompetenties, weten wat er op ze afkomt en die een meerwaarde hebben voor het werkveld. Bij het betreden van de arbeidsmarkt voelen alumni zich zelfverzekerde professionals dankzij de goede voorbereiding die de opleiding vormt voor de praktijk.

Het panel ziet een heldere visie op het praktijkgerichte onderzoek in de afstudeerfase. Het vindt het indrukwekkend dat studenten met vertrouwen aan dit onderzoek starten. Het panel waardeert de vernieuwing in het afstudeertraject die de opleiding voorstaat en de duidelijke lijn naar het afstuderen. In de eindwerken ziet het panel voldoende aandacht voor taalvaardigheid terug. Wel blijft AI een aandachtspunt bij deze eindwerken. Daarnaast stelt het panel vast dat het onderdeel professionele ontwikkeling nog duidelijker vorm mag krijgen, door scherper te definiëren wat ermee wordt beoogd en te bekijken welke afstudeervorm hierbij past. Hierin kan het aspect lef ook meer naar voren komen. Ondertussen ziet het panel het vertrouwen en lef al mooi weerspiegeld in de Leidse SJD-studenten en alumni.

Het panel is positief over de vele contacten met het werkveld en de (informele) binding van alumni met de opleiding. Ook in de WAC, waarmee goede contacten zijn, zitten meerdere alumni; deze is breed en duurzaam bezet.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt het panel dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

Bijlage 1: visitatiepanel

Dylan Vianen, voorzitter

Hoofd Onderwijs bij De Bildung Academie, ervaren voorzitter en expert in toetsing en persoonsvorming.

Petra Weggemans

Programmamanager juridische opleidingen, juridisch adviseur en ervaren in bestuursrecht, onderwijs en bezwaarschriftencommissies.

Martin Blaakman

Associate lector Toegankelijkheid van het Recht, gepromoveerd filosoof, jurist en oud-adviseur bij de Nationale Ombudsman.

Lisette Sinnige

Student Bestuurskunde HvA, voormalig secretaris van de opleidingscommissie, betrokken bij onderwijs-ontwikkeling.

Het panel werd ondersteund door Carlijn Braam, gecertificeerd secretaris.

Alle panelleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2: bezoekprogramma

Woensdag 5 februari 2025

Locatie: Leren met de Stad – Het Gebouw, Arubapad 2 Leiden

<i>Tijd</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Gesprekspartners</i>
13.00u	Ontvangst panel in het Gebouw	Onderwijsmanager, faculteitsdirecteur, kwaliteitscoördinator
13.15-13.45u	Afstemming panel	Faculteitsdirecteur, onderwijsmanager, teamcoördinatoren (2)
13.45-14.30u	Management	
14.35-16.30u	Uitdagend en beroepsgericht opleiden (standaard 2) <i>Gesprekken met studenten, WAC-leden & docenten over diverse onderwerpen binnen het thema 'Wij leiden uitdagend en beroepsgericht op'.</i>	Studenten jaar 1-4 (14) WAC-leden (3) Docenten SJD (10)
16.30-17.00u	Paneltijd	Panel
17.00-17.15u	Afsluiting en terugkoppeling dag 1	Onderwijsmanager, kwaliteitscoördinator, teamcoördinatoren

Donderdag 6 februari 2025

Locatie: Hogeschool Leiden, Zernikedreef 11 Leiden

<i>Tijd</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Gesprekspartners</i>
10.00-11.00u	Ontvangst panel en voorbereiding	Onderwijsmanager, kwaliteitscoördinator
11.00-11.45u	De menselijke maat (standaard 1) <i>Gesprek over de richting die we in 2017 zijn ingeslagen en de stip op de horizon waar we nu naartoe werken. Hoe komt onze Visie op Leren tot uitdrukking in ons portfolio-onderwijs? Wat hebben we geleerd van de afgelopen jaren en wat betekenen het nieuwe LOP, en de nieuwe BoKSA voor de opleiding?</i>	Docenten (6), waaronder coördinator Connect jaar 1, voorzitter Curriculumcommissie, lid Opleidingscommissie en teamcoördinatoren Studenten (2), waarvan 1 lid Opleidingscommissie
11.45-13.00u	Lunch	
13.00-13.45u	Toetsen om te leren (standaard 3) <i>Gesprek over hoe wij Programmatisch Toetsen toepassen in onze opleiding: toetsen om te leren en betekenisvol begeleiden.</i>	Docenten (6), waaronder voorzitter Toetscommissie, lid Curriculumcommissie, lid Opleidingscommissie en teamcoördinator Studenten (2)
13.45-14.00u	Pauze	

14.00-14.45u	De volwaardige SJD'er (standaard 4) <i>Gesprek over het bereiken van het eindniveau in de afstudeerfase door stage, onderzoek en professionele ontwikkeling en het aan de slag zijn als SJD'er</i>	Docenten (6), waaronder plv. onderzoekscoördinator, stagecoördinator, lid Curriculumcommissie en teamcoördinator Plv. voorzitter Examencommissie WAC-leden en alumni (4)
14.45-15.00u	Pauze	
15.00-16.00u	Studentengesprek	Studenten (6)
16.00-17.00u	Conclusies formuleren door panel	
17.00-17.30u	Terugkoppeling panel	
17.30-18.00u	Borrel	

Bijlage 3: aanbevelingen vorige visitatie

AANBEVELING	OPVOLGING
De nieuwe onderwijsaanpak biedt ruimte om de toetsing aan te scherpen: • de efficiëntie in organisatie en uitvoering van toetsing kan vergroot worden door effectievere evaluatieformulieren en procedures te ontwikkelen en in te zetten en door meer ruimte te geven aan het timmermansoog van de examinatoren; • het niveau van sommige toetsen mag omhoog, de beoordeling van stage en afstudeerwerken mag wat strenger. De kwaliteit van individuele producten is wisselend: altijd voldoende, zelden indrukwekkend en vaak minder sterk dan het eindcijfer doet vermoeden.	Efficiënte toetsing: • Toetswerkplaats en toetsklaarzetdag ingevoerd. • Vereenvoudigd beoordelingsformulier van het portfolio in jaar 1 en 2 met analytische rubric waarbij per opdracht max. 3 criteria worden beoordeeld. Aanpassing toetsomstandigheden: • Toetsen niet meer aan begin blok bekend maken zodat studenten zich bij het leren niet meer uitsluitend kunnen richten op stof die in de toetsing aan de orde komt; • Toetsen binnen beperkte tijd laten maken zodat een meer authentieke beroepssituatie wordt nabootst en studenten een meer realistische voorbereidingstijd voor een opdracht hebben; • Toetsen in gecontroleerde toetssetting laten maken zodat student geen hulp van anderen kan inschakelen • Trainingen en checklist 'feedback geven' voor docenten, inzet mondelinge feedback, selfassessment en peerfeedback. Kalibratie: Onder de examinatoren wordt enkele keren per jaar gekalibreerd bij stage en onderzoek. In kalibreersessies worden telkens een paar werken uitgelicht (soms op onderdelen), waarbij iedereen een onafhankelijke beoordeling doet. Vervolgens wordt besproken in hoeverre dit afwijkt en of de criteria helder zijn. Er vinden achteraf geen kalibratiesessies met alle docenten meer plaats maar de twee beoordelaars bespreken samen hoe zij tot hun beoordeling zijn gekomen om vervolgens een gezamenlijk eindoordeel te geven. Invoering van vierogenprincipe bij beoordeling stage: Voor de tweede helft van de stage beperkt de beoordeling van het portfolio zich niet meer tot de beoordeling van STARRT-reflectie op de beroepsproducten alleen. In lijn met de feedback van de examencommissie, betreft die nu ook een beoordeling door de docent van de competenties. Per competentie wordt expliciet bepaald of de student het gewenste niveau al dan niet heeft behaald door een eerste en een tweede beoordelaar. Beide docenten doen dit onafhankelijk van elkaar aan de hand van het stageportfolio, de beoordeling door de stageorganisatie en het beoordelingsgesprek. Het vier-ogenprincipe maakt de

	beoordeling van de stageperiode objectiever omdat de beoordeling niet meer alleen afhankelijk is van de begeleidende stagedocent die inmiddels een bepaalde band kan hebben met de student. Aanpassing wijze van beoordeling stageportfolio: In het stageportfolio wordt aan de beroepssituaties/-producten niet alleen een puntenaantal toegekend; het gekozen puntenaantal dient ook in woorden onderbouwd te worden. Dit geeft ook een stevige basis voor de evaluatiegesprekken met de student. Meer timmermansoog, minder 'vormulier': Bij de beoordeling van Professionele Ontwikkeling vertrouwen we als examinerator ook op ons timmermansoog. Wij kennen de student immers en hebben gezien en gehoord, ook van andere partijen zoals een stagebegeleider, de opdrachtgever bij het onderzoek en de gast uit het werkveld bij het panelgesprek, hoe de student zich profileert als young professional. Hierdoor kunnen wij onderbouwen waarom wij van mening zijn dat de student de competentie Professionele Ontwikkeling op het gewenste niveau beheerst. Inzet Programmatisch Toetsen: Bij het doorontwikkelen van het curriculum in de periode 2024-2027 wordt gewerkt vanuit het concept Programmatisch Toetsen: Beslissingen worden gebaseerd op leeruitkomsten (summatief doel) en de ontwikkeling van de student wordt gevolgd (formatief doel). Dit gebeurt door het inzetten van een mix van verschillende zogenoemde datapunten. Kenmerkend voor deze datapunten is dat deze feedback-gericht zijn en niet gekoppeld zijn aan de toekenning van studiepunten: er worden dus nooit studiepunten toegekend op basis van losse opdrachten. De feedback op verschillende datapunten faciliteert de dialoog tussen student en docent. Door het op een juiste wijze inzetten van de mix van datapunten kunnen leeruitkomsten meerdere keren worden geobserveerd. Een beslissing hangt dan niet aan een enkel datapunt vast. Zwaarwegende beslissingen worden pas genomen als voldoende datapunten zijn verzameld om een betrouwbare of robuuste beslissing te kunnen garanderen.
De examencommissie kan met meer proactiviteit en creativiteit haar borgingstaak opnemen door de onderwijsontwikkelingen op de voet te volgen, de curriculumcommissie te adviseren, en de kwaliteit van de toetsen en de beoordeling van stage en afstudeerproducten systematisch te verifiëren.	Iedere 10 weken overleggen de onderwijsmanager, de voorzitter van de examencommissie en de voorzitter van de toetscommissie. Daarnaast overleggen ook ieder 10 weken de onderwijsmanager en alle voorzitters van de commissies bij SJD (EC/OC/CC/TC/PR). Deze periodieke overleggen zorgen ervoor dat de examencommissie dicht op de onderwijsontwikkelingen zit en waar nodig direct of indirect (via onderwijsmanager) informatie opvraagt of advies geeft aan curriculumcommissie. Door korte lijntjes in overleggen krijgt

	de examencommissie ook informatie van toetscommissie die bijdraagt aan kwaliteitsborging bij toetsing. Verder doet examencommissie jaarlijks steekproef van toetsen in afstudeerfase en komt met aanbevelingen voor verbetering. Ook heeft de examencommissie de toetscommissie gemandateerd om de beoordelingssystematiek van het afstuderen jaarlijks te controleren. Bovendien stelt de examencommissie formeel de examinatoren aan en stelt ze vast of studenten het eindniveau hebben gerealiseerd. Jaarlijks onderzoekt de examencommissie steekproefsgewijs de wijze van beoordelen van het afstudeerwerk.
De opleiding kan meer beroep doen op alumni als sparring partner voor het aftoetsen van de beoogde onderwijsplannen en als supporter van de Leidse SJD-opleiding in het werkveld.	Er zitten veel alumni in de Werkveldadviescommissie en zijn op die manier betrokken bij de ontwikkelingen. Alumni worden voorts betrokken bij ontwikkeling van nieuw onderwijs en ingezet als trainingsacteur en adviseur bij de beoordeling bij assessments bij minoren Na het onderzoek volgt een presentatie van het beroepsproduct bij de opdrachtgever. Dit assessment leent zich bij uitstek voor de inzet van alumni als sparringpartner voor het aftoetsen van de beoogde onderwijsplannen. Op dit moment zetten we bij dit assessment nog geen alumni in maar we onderzoeken hoe dat praktisch ingericht kan worden.
De opleiding kan studenten, alumni en het werkveld op een meer systematische wijze betrekken bij de evaluatie van de onderwijskwaliteit.	De studenten evalueren het onderwijs in de klas in Evalytics (een evaluatietool gericht op onderwijskwaliteit) en de uitkomst daarvan wordt ook klassikaal besproken. Daarnaast kunnen studenten hun mening kwijt via het studentenpanel en zijn zij vertegenwoordigd in de Opleidingscommissie. In beide gremia worden studenten aangemoedigd mee te denken over de onderwijskwaliteit. De Werkveldadviescommissie is uitgebreid en de belangrijkste beroepen in het SJD-werkveld zijn hierin vertegenwoordigd. Er vindt drie maal per jaar een overleg plaats met leden van de WAC en docenten van SJD plaats waarbij steeds een bepaald thema centraal staat. Vaak zijn dit onderwerpen die betrekking hebben op plannen met betrekking tot de opleiding maar ook wordt de beoordelingen van afstudeerwerken (stage en onderzoek) besproken. Het werkveld wordt betrokken bij de uitvoering en evaluatie van meerdere onderwijsactiviteiten zoals werkbezoeken in jaar 1, het spreekuur De Goede Buur in het samenwerkingsproject met Leren met de Stad en het Schuldensymposium in jaar 2.

Bijlage 4: bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie rapport SJD Leiden - Lef en Vertrouwen

Kerndocumenten visitatie

- A. Samen waarde creëren voor brede welvaart - HEO-sectorplan 2023-2027
- B. Betrokken, Bevlogen, Betekenisvol - Instellingsplan Hogeschool Leiden 2023-2028
- C. Ontwerpprincipes voor ons onderwijs
- D. Koersplan Management en Bedrijf 2025-2026
- E. Visie op Leren M&B - januari 2023
- F. Visie op Toetsing M&B - juni 2024
- G. Visie op internationalisering M&B Exchange4All 2024-2027
- H. Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel SJD - oktober 2016
- I. Competentieprofiel 2016
- J. Body of Knowledge and Skills (BoKS) 2016
- K. Visie en vormgeving opleiding SJD - november 2019
- L. Toetsbeleid SJD
- M. Evaluatiekalender SJD 2024-2025
- N. 2024-2025 Toetsprogramma SJD
- O. Met Mens & Recht (CONCEPT SJD LOP 2024)
- OER Sociaal Juridische Dienstverlening 2024-2025
- 2024-2025 Overzicht curriculum
- 2024-2025 Toetsprogramma SJD
- 2024 Deskundigheidsoverzicht docenten SJD
- Kwantitatieve gegevens (instroom, doorstroom en uitstroom SJD)
- Handreiking AI en toetsing
- HL - AI richtlijnen – Infographic
- Richtlijnen AI voor docenten, richtlijnen AI voor studenten

Overige documenten visitatie

- A. Koersplan SJD 2023-2024 definitief
- B. Jaarplan SJD 2024-2025 definitief
- C. Competenties SJD vanaf cohort 2025
- D. BoKSA SJD vanaf cohort 2025
- E. 2425 Boekenlijst SJD
- F. Jaarverslag Examencommissie M&B 2023-2024
- G. Jaarverslag Opleidingscommissie SJD 2023-2024
- H. NSE2024_Sociaal_Juridische_Dienstverlening_Voltijd_NL
- I. Alumni Notitie HBO-Monitor SJD
- Documentatie WAC: verslagen, nieuwsbrieven en presentaties

Eindwerken

- Handleidingen afstudeerfase

Onderzoek

- Docenten-Studentenhandleiding ontwerp- en adviesonderzoek SJD 2024-25 (oude en nieuwe opzet)

Professionele Ontwikkeling

- A. Modulehandleiding Professionele Ontwikkeling jaar 4 2024-2025
- B. Overzicht SJD competenties en indicatoren 2024-2025
- C. SJD4PF Opdracht start POP jaar 4
- D. SJD4PF overige opdrachten Einddossier Professionele Ontwikkeling

Stage

- A. Stagehandleiding voor de student 2024-2025
- B. Bijlagen bij stagehandleiding voor de student 2024-2025
- C. Stagehandleiding voor de organisatie 2024-2025

- Eindwerkstukken van 15 studenten inclusief einddossiers professionele ontwikkeling, stageportfolio's en beoordelingsformulieren

